

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ВТОР ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ РАШКОВСКИ И СТАНЧЕВ
против СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

(Апликации бр.. 52490/21 и 5 други – види список во прилог)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

13 октомври 2026 година

Оваа пресуда е правосилна но, може да биде предмет на редакциски измени.

Во случајот Рашковски и Станчев против Северна Македонија,

Европскиот суд за човекови права (Втор оддел), заседавајќи во совет во состав:

Oddný Mjöll Arnardóttir*, Претседател*, Јован Илиевски, Stéphane Pisani*, Судии*,
и Dorothee von Arnim, *Заменик регистрар на одделот,*

имајќи ги предвид:

апликациите против Република Северна Македонија, поднесени до Судот согласно со член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи („Конвенцијата“) од страна на подносителите наведени во приложената табела („подносителите“), на различните датуми наведени во неа;

одлуката за доставување на претставките до Владата на Северна Македонија („Владата“), застапувана од нејзината агентка, г-ѓа Д. Ѓонова, на одговор во однос на: (i) наводите според член 5 § 3 од Конвенцијата, кои се однесуваат на недостигот од доволно образложени причини за лишувањето од слобода на подносителите; (ii) наводите според член 5 § 4 од Конвенцијата, кои се однесуваат на недоставувањето на изјаснувањето на јавниот обвинител како одговор на жалбите на првиот подносител против продолжувањето на неговиот притвор во затвор и куќниот притвор, како и на отсуството на усна расправа пред Апелациониот суд; и (iii) наводите според член 1 од Протоколот бр. 1 кон Конвенцијата, кои се однесуваат на привременото одземање на имотот на првиот подносител, како и одлуката преостанатиот дел од претставките да се прогласи за недопуштен;

опсервациите на странките;

Откако расправаше на нејавна седница на 22 септември 2026 година,

Судот ја донесе следнава пресуда, која беше усвоена на истиот датум:

ПРЕДМЕТ НА СЛУЧАЈОТ

1. Случајот се однесува на лишувањето од слобода на г-дин Рашковски („првиот подносител“) и г-дин Станчев („вториот подносител“), определено во рамките на кривичната постапка што се водела против нив, како и на наредбите за замрзнување на банкарските сметки на првиот подносител и на неговите деца.

I. КУЌНИОТ ПРИТВОР И ПРИТВОРОТ НА ПОДНОСИТЕЛИТЕ ВО ТЕКОТ НА КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА

2. Против првиот подносител, кој во тоа време ја извршувал функцијата генерален секретар на Владата на Република Северна Македонија, и вториот подносител, управител на трговско друштво, била поведена истражна постапка, особено поради сомнение за злоупотреби во постапките за јавни набавки. На 16 април 2021 година, судијата на претходната постапка ги сослушал подносителите и им определил куќен притвор, забранувајќи им каква било комуникација со другите осомничени во случајот.

3. По жалба на обвинителството, на 21 април 2021 година,

кривичниот совет на првостепениот суд им определил притвор за подносителите до 4 јуни 2021 година, кога повторно им бил определен куќен притвор.

4. Решенијата со кои им биле определени притвор во текот на кривичната постапка и куќен притвор на подносителите, вклучително и решенијата за продолжување на овие мерки од 20 мај, 4 јуни, 2 јули, 30 јули и 1 септември 2021 година, се засновале на опасноста од бегство и од попречување на истрагата. Во нив биле наведени природата и видот на кривичното дело за кое подносителите биле осомничени, тежината на обвиненијата и висината на казната што потенцијално би можела да им биде изречена, како и нивната материјална и семејна состојба во тужената држава.

5. Во однос на материјалната и семејната состојба на првиот подносител, судовите забележале дека, со оглед на функцијата што претходно ја извршувал, тој имал познанства низ целата земја и во странство, кои би можеле да му помогнат да изврши бегство. Судовите, исто така, утврдиле дека тој се обидел да влијае врз сведок и да измени материјални докази. Писмените изјаснувања на вишиот јавен обвинител од 19 мај, 2 јули и 29 јули 2021 година, поднесени како одговор на жалбите на првиот подносител против решенијата за определување притвор, не му биле доставени, што Владата не го оспорила.

6. Во однос на вториот подносител, судовите забележале дека тој немал семејство ниту имот и дека постоела опасност да влијае врз сведоци или да прикрие докази.

7. Решенијата донесени по 1 октомври 2021 година се засновале исклучиво на опасноста од бегство на подносителите.

8. Првиот подносител бил пуштен на слобода со кауција на 2 февруари 2022 година. Во периодот од 8 октомври 2021 до 2 февруари 2022 година, пред Апелациониот суд не била одржана јавна расправа за притворот на првиот подносител. На 12 октомври 2021 година, била одржана расправа пред Врховниот суд.

9. Вториот подносител бил пуштен на слобода на 29 август 2022 година, со изрекување мерки на претпазливост, меѓу кои и одземање на неговиот пасош и забрана за издавање нов пасош. Во периодот од 8 октомври 2021 до 29 август 2022 година, пред Апелациониот суд биле одржани две расправи, а пред Врховниот суд една.

II. ОБВИНИТЕЛЕН АКТ

10. На 8 октомври 2021 година, обвинителот поднел обвинителен акт против седум лица, меѓу кои и првиот подносител, за кривичните дела злоупотреба во постапките за јавни набавки и перење пари, како и против вториот подносител, за кривичното дело злоупотреба во рамките на истите постапки за јавни набавки. Тие биле обвинети дека заеднички му предизвикале финансиска штета на државниот буџет во износ од приближно 305.000 евра (ЕУР), додека првиот подносител бил обвинет дека незаконски прибавил приближно 87.500 евра.

11. На 28 декември 2021 година, првостепениот суд го одобрил обвинителниот акт.

III. ПРИВРЕМЕНО ОДЗЕМАЊЕ НА ИМОТОТ НА ПРВИОТ ПОДНОСИТЕЛ

12. Во рамките на истата кривична постапка, на 11 април 2022 година, првостепениот суд наредил привремено одземање на средствата на банкарските сметки на првиот подносител и на неговите деца, на кои тој често уплаќал средства и врз кои имал контрола, до завршувањето на судската постапка. Вкупниот износ на средствата на тие сметки изнесувал приближно 82.000 евра. Мерката била определена како обезбедување за евентуалниот надомест на штетата предизвикана на државниот буџет. Второстепениот суд ја потврдил мерката на 5 септември 2022 година. По определувањето на мерката, Државното правобранителство побарало надомест на штета во износ од приближно 305.000 евра, што одговара на износот на наводната штета предизвикана на државниот буџет, наведен во обвинителниот акт (види став 10 погоре).

IV. КРИВИЧНА ПОСТАПКА ПРОТИВ ПОДНОСИТЕЛИТЕ

13. На 6 јули 2023 година, првостепениот суд ги осудил подносителите, изрекувајќи му на првиот подносител казна затвор во траење од осум години, а на вториот подносител казна затвор во траење од четири години. На првиот подносител, заедно со двајца сообвинети, му наложил да ја надомести штетата на државниот буџет во износ од приближно 105.000 евра, а лично да плати дополнителни приближно 75.000 евра. Судот, исто така, од првиот подносител одзел приближно 11.000 евра.

14. На 11 јули 2024 година, второстепениот суд ги уважил жалбите поднесени од подносителите и го вратил предметот на повторно постапување пред првостепениот суд.

15. Постапката во моментов е во тек пред првостепениот суд.

V. ПОДНЕСЕНИ ЖАЛБИ ПРЕД СУДОТ

16. Подносителите се пожалиле, повикувајќи се на член 5 §§ 3 и 4 од Конвенцијата, дека судовите не ги образложиле доволно причините за продолжувањето на притворот и куќниот притвор во претходната постапка; дека во повеќе наврати на првиот подносител не му биле доставени изјаснувањата на обвинителот како одговор на неговите жалби против решенијата за продолжување на притворот и куќниот притвор; и дека Апелациониот суд во Скопје не одржал усни расправи по нивните жалби. Првиот подносител, исто така, се пожалил, повикувајќи се на член 1 од Протоколот бр. 1 кон Конвенцијата, во врска со привременото одземање на неговиот имот.

ОЦЕНКА НА СУДОТ

I. СПОЈУВАЊЕ НА АПЛИКАЦИИТЕ

17. Имајќи ја предвид сличноста на предметот на апликациите, Судот смета дека е соодветно да ги разгледа заедно во една пресуда.

II. ПРИГОВОР НА ВЛАДАТА ВО ВРСКА СО ЗЛОУПОТРЕБА НА ПРАВОТО НА ИНДИВИДУАЛНА АПЛИКАЦИЈА

18. Владата тврди дека првиот подносител пропуштил да го извести Судот дека Државното правобранителство поднело барање за надомест на штета во кривичната постапка што се водела против него. Таа забележува дека првиот подносител бил должен да го открие тој факт, кој Владата го сметала за суштински за разгледувањето на неговата жалба според член 1 од Протоколот бр. 1 кон Конвенцијата, и истакнува дека со тоа тој го злоупотребил правото на индивидуална апликација во смисла на член 35 § 3 (а) од Конвенцијата.

19. Судот повторува дека доколку, меѓу другото, свесно се заснова на невистинити факти или лажни изјави, апликацијата може да биде отфрлена како злоупотреба на правото на индивидуална апликација во смисла на член 35 § 3 од Конвенцијата. Доставувањето нецелосни, а со тоа и информации кои го доведуваат Судот во заблуда, исто така, може да претставува злоупотреба на правото на индивидуална апликација, особено ако информациите се однесуваат на самата суштина на предметот и ако не е дадено доволно објаснување за нивното недоставување (*види Zličić v. Serbia*, апликации бр. 73313/17 и 20143/19, § 55, 26 јануари 2021 година).

20. Во конкретниот случај, Судот забележува дека Државното правобранителство го поднело барањето за надомест на штета до домашниот суд на 4 ноември 2022 година, односно откако првиот подносител ја поднел својата апликација до Судот. Потоа, на 10 април 2023 година, Судот побарал од Владата да разјасни дали било поднесено такво барање, по што Владата ги доставила релевантните информации. Судот прифаќа дека првиот подносител требало да го извести за овој последователен развој на настаните, со оглед на неговата потенцијална релевантност за наводот на првиот подносител според член 1 од Протоколот бр. 1. Сепак, самото недоставување информации за последователен развој на настаните не е доволно, само по себе, за да се утврди злоупотреба на правото на апликација. Во околностите на конкретниот случај, Судот не бил убеден дека првиот подносител намерно ја премолчил информацијата со цел да го доведе Судот во заблуда. Според тоа, приговорот на Владата заснован на злоупотреба на правото на индивидуална апликација мора да биде отфрлен.

III. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 5 § 3 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

21. Овој навод не е ниту очигледно неоснован во смисла на член 35 § 3 (а) од Конвенцијата, ниту недопуштен по која било друга основа. Поради тоа, тој мора да биде прогласен за допуштен.

22. Релевантните општи начела во врска со барањето за постоење „релевантни и доволни“ причини за оправдување на продолжениот притвор се сумирани во предметите *Buzadji v. the Republic of Moldova* ([GC], бр. 23755/07, §§ 84-91, 5 јули 2016 година, со дополнителни упатувања), *Miladinov and Others v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* (бр. 46398/09 и уште две апликации, §§ 45-49, 24 април 2014 година) и *Vasilkoski and Others v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* (бр. 28169/08, §§ 55-57, 28 октомври 2010 година). Судот ги применува истите критериуми при оценувањето на оправданоста на притворот во затвор и на куќниот притвор во

претходната постапка, кога тие претставуваат лишување од слобода (види *Buzadji*, цитиран погоре, §§ 112-114).

23. Во однос на првиот подносител, Судот прифаќа дека одредувањето на неговата прва мерка притвор во периодот од 16 април до 8 октомври 2021 година било оправдано како резултат на постоењето на основано сомнение дека тој ќе ја попречи истрагата и дека, додека истрагата сè уште била во тек, Судот имал оправдани причини да го земе предвид овој ризик (види став 5 погоре).

24. Во однос на притворот на вториот подносител во периодот од 16 април до 8 октомври 2021 година, домашниот суд се повикал на околностите дека тој немал семејство ниту имот и дека би можел да влијае врз сведоци или да прикрие докази (види ставови 4 и 6 погоре). Судот повторува дека причините со кои се оправдува притворот мора да бидат соодветно поткрепени и дека образложението на надлежните органи во тој поглед не смее да биде апстрактно, општо или стереотипно (види *Merabishvili v. Georgia* [GC], бр. 72508/13, § 222, 28 ноември 2017 година). Меѓутоа, во конкретниот случај, основите на кои се засновал притворот на вториот подносител биле само набројени на стереотипен начин, без индивидуализирано образложение со кое би се покажало постоењето на конкретен ризик од бегство или попречување на истрагата.

25. Судот потоа треба да утврди дали ризикот од бегство на подносителите го оправдувал нивното лишување од слобода по 8 октомври 2021 година.

26. Судот доаѓа до сличен заклучок во однос на оценката на домашните судови за ризикот од бегство. Иако домашните судови се повикале, во однос на првиот подносител, на фактот дека поради функцијата што претходно ја извршувал имал познанства низ целата земја и во странство, а во однос на вториот подносител, на фактот дека тој немал семејство ниту имот, тие не обезбедиле соодветно образложение за начинот на кој тие околности укажувале на конкретен и актуелен ризик од бегство. Според тоа, образложението во суштина останало апстрактно и стереотипно, без да се наведат конкретни фактори што непосредно се однесуваат на кој било од подносителите и што би можеле разумно да го поткрепат постоењето на таков ризик.

27. Претходно изнесените размислувања го наведуваат Судот да заклучи дека причините наведени за одредувањето на мерката притвор на првиот подносител во периодот од 8 октомври 2021 до 2 февруари 2022 година и на вториот подносител во периодот од 16 април 2021 до 29 август 2022 година не биле доволни. Според тоа, дошло до повреда на член 5 § 3 од Конвенцијата во однос на двајцата подносители.

IV. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 5 § 4 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

28. Имајќи го предвид значајното место што правото на слобода го зазема во едно демократско општество, Судот го отфрла приговорот на Владата дека подносителите не претрпеле „значителна штета“ во смисла на член 35 § 3 (б) од Конвенцијата (види, исто така, *Zelčs v. Latvia*, бр. 65367/16, § 44, 20 февруари 2020 година, со дополнителни упатувања).

А. Претставка во врска со отсуството на усна расправа

29. Во однос на претставката на подносителите дека Апелациониот суд во Скопје не одржал усни расправи по нивните жалби, Судот повторува дека член 5 § 4 од Конвенцијата не бара лицето лишено од слобода да биде сослушано секојпат кога поднесува жалба против одлука за продолжување на неговиот притвор, туку дека мора да му биде овозможено да го оствари правото да биде сослушано во разумни временски интервали (види *Çatal v. Turkey*, бр. 26808/08, § 33, 17 април 2012 година).

30. Во периодот од 8 октомври 2021 до 2 февруари 2022 година, во постапката за преиспитување на куќниот притвор на првиот подносител, тој бил сослушан еднаш пред Врховниот суд (види став 8 погоре). Во однос на вториот подносител, во периодот од 8 октомври 2021 до 29 август 2022 година, во постапката за преиспитување на неговиот притвор, тој бил сослушан двапати пред Апелациониот суд и еднаш пред Врховниот суд (види став 9 погоре). Врз основа на наведените факти, Судот утврдува дека, во постапките што се однесувале на нивниот притвор, не може да се смета дека на подносителите им била ускратена можноста да бидат сослушани во разумни временски интервали. Оттука, овој дел од апликациите мора да биде отфрлен како очигледно неоснован, во согласност со член 35 §§ 3 (а) и 4 од Конвенцијата.

Б. Недоставување на изјаснувањата на обвинителот

31. Во однос на наводот дека изјаснувањата на вишиот јавен обвинител не му биле доставени на првиот подносител во постапките за преиспитување на притворот по поднесувањето на неговите жалби, Судот смета дека овој навод не е очигледно неоснован во смисла на член 35 § 3 (а) од Конвенцијата, ниту е недопуштен по која било друга основа, поради што мора да биде прогласен за допуштен.

32. Судот повторува дека постапката пред судот што одлучува по жалба против притвор мора да биде контрадикторна и секогаш мора да обезбедува „еднаквост на оружјата“ меѓу странките, односно обвинителот и лицето лишено од слобода (види *Miladinov and Others*, цитиран погоре, § 64, со дополнителни упатувања). Фактот што на првиот подносител не му бил доставен примерок од изјаснувањата на вишиот јавен обвинител поднесени како одговор на неговите жалби против три решенија за продолжување на притворот во затвор и куќниот притвор (види став 5 погоре) претставувал повреда на неговото право на контрадикторна постапка, со што бил повреден член 5 § 4 од Конвенцијата (спореди, исто така, *ibid.,* § 67).

V. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 1 ОД ПРОТОКОЛОТ БР. 1 КОН КОНВЕНЦИЈАТА

33. Судот повторува дека одземањето имот во рамките на судска постапка се однесува на контролата врз користењето на имотот, што спаѓа во опсегот на вториот став од член 1 од Протоколот бр. 1 кон Конвенцијата (види *Džinić v. Croatia*, бр. 38359/13, § 60, 17 мај 2016 година). Со одземањето на имотот не се настојувало првиот подносител да биде лишен од својот имот, туку привремено му било ограничено користењето на имотот, со забрана за негово отуѓување или оптоварување. Оваа мерка била применета како привремена мерка со цел да се обезбеди извршувањето на

евентуална одлука за конфискација, донесена на крајот од кривичната постапка во врска со имотната корист стекната со кривично дело. Според тоа, Судот мора да утврди дали одземањето на имотот било законито и „во согласност со општиот интерес“, како и дали постоел разумен однос на пропорционалност меѓу употребените средства и целта што требало да се постигне (види, исто така, *ibid.,* §§ 61-62).

34. Судот забележува дека одземањето на средствата на банкарските сметки на првиот подносител и на неговите деца, врз кои тој имал контрола, во рамките на кривичната постапка било наредено врз основа на членовите 118 и 120 од Законот за кривичната постапка, како мерка за обезбедување на евентуалниот надомест на штетата предизвикана на државниот буџет, по потврдувањето на обвинителниот акт. Поради тоа, Судот е уверен дека мерката била законита.

35. Судот, исто така, забележува дека одземањето на имотот имало за цел да се предвиди евентуалната конфискација на имотот и да се обезбедат граѓанско-правните побарувања на оштетената страна, поради што треба да се смета дека било во „општ интерес“ на заедницата (види *Borzhonov v. Russia*, бр. 18274/04, § 58, 22 јануари 2009 година).

36. Во однос на пропорционалноста на мерката, Судот забележува дека против првиот подносител, заедно со неговите сообвинети, бил поднесен обвинителен акт за предизвикување штета на државниот буџет во износ од приближно 305.000 евра (види став 10 погоре). Државното правобранителство потоа побарало надомест на штета во износ од приближно 305.000 евра, што одговара на износот на наводната штета предизвикана на државниот буџет, наведен во обвинителниот акт. Износот опфатен со наредбата за замрзнување на средствата на банкарските сметки на првиот подносител и на неговите деца изнесувал вкупно приближно 82.000 евра (види став 12 погоре), што било помалку од износот за кој тој бил обвинет дека незаконски го прибавил (види став 10 погоре). Во овие околности, Судот смета дека обемот на одземањето не бил прекумерен во однос на вредноста на наводната штета и на целта да се обезбеди евентуалното извршување на пресудата.

37. Оттука, овој дел од апликациите мора да биде отфрлен како очигледно неоснован, во согласност со член 35 §§ 3 (а) и 4 од Конвенцијата.

ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

38. Првиот подносител побарал 10.000 евра (ЕУР) на име нематеријална штета и 300 евра (ЕУР) за трошоците и издатоците направени во постапката пред Судот.

39. Вториот подносител не поднел барање за правично обесштетување во предвидениот рок.

40. Владата ги оспорила барањата на првиот подносител, оценувајќи ги како прекумерни и непоткрепени.

41. Одлучувајќи врз основа на правичноста, Судот му досудува на првиот подносител 750 евра (ЕУР) на име нематеријална штета, плус секој данок што евентуално би можел да се наплати. Понатаму, имајќи ги предвид документите со кои располага, Судот смета дека е разумно на првиот подносител да му досуди 250 евра (ЕУР) за трошоците направени во постапката пред него, плус секој данок што евентуално би можел да му биде

наплатен.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО,

1. *Одлучува* да ги спои апликациите;

2. *Ги прогласува* за допуштени жалбените наводи на двајцата подносители според член 5 § 3 од Конвенцијата, како и жалбениот навод на првиот подносител според член 5 § 4 од Конвенцијата во врска со пропустот да му се достави примерок од изјаснувањата на вишиот јавен обвинител како одговор на неговите жалби против трите решенија за продолжување на притворот во затвор и куќниот притвор, а остатокот од апликациите го прогласува за недопуштен;

3. *Утврдува* дека имало повреда на член 5 § 3 од Конвенцијата во однос на двајцата подносители;

4. *Утврдува* дека имало повреда на член 5 § 4 од Конвенцијата во однос на првиот подносител поради пропустот да му се достави примерок од изјаснувањата на вишиот јавен обвинител како одговор на жалбите на првиот подносител против трите решенија за продолжување на притворот и куќниот притвор;

5. *Одлучува:*
   (а) дека тужената држава треба, во рок од три месеци, да му ги исплати на првиот подносител следниве износи, кои треба да се претворат во валутата на тужената држава по курсот што важи на денот на исплатата:
      (i) 750 евра (седумстотини и педесет евра), плус секој данок што евентуално би можел да се наплати, на име нематеријална штета;
      (ii) 250 евра (двесте и педесет евра), плус секој данок што евентуално би можел да му биде наплатен, на име трошоци и издатоци;
   (б) дека од истекот на горенаведениот рок од три месеци до исплатата, на горенаведените износи ќе се засметува проста камата по стапка еднаква на маргиналната каматна стапка на Европската централна банка за кредитирање што се применува во периодот на доцнење, зголемена за три процентни поени;

6. *Го отфрла* остатокот од барањето на првиот подносител на апликацијата за правично обесштетување.

Изготвено на англиски јазик и доставено во писмена форма на 13 октомври 2026 година, во согласност со Правило 77 §§ 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Дороте фон Арним
(Dorothee von Arnim)
Заменик регистрар

Одни Мјол Арнардотир
(Oddný Mjöll Arnardóttir)
Претседател

ПРИЛОГ

Список на случаи:

Бр.	**Апликација бр.**	**Назив на случај**	**Поднесена на**	**Име и презиме на подносителот, година на раѓање, место на живеење, државјанство**	**Застапуван од**
1.	52490/21	Рашковски против Северна Македонија	19.10.2021 год.	**Драги РАШКОВСКИ** 1984 година, Скопје Македонско државјанство/граѓанин на Република Северна Македонија („прв подносител“)	Владимир ДОНЕВСКИ
2.	14211/22	Рашковски против Северна Македонија	07.03.2022 год.		
3.	49756/22	Рашковски против Северна Македонија	10.10.2022 год.		
4.	52527/21	Станчев против Северна Македонија	20.10.2021 год.	**Даниел СТАНЧЕВ** 1985 година, Скопје Македонско државјанство/граѓанин на Република Северна Македонија („втор подносител“)	Влатко КИТАНОВСКИ
5.	19444/22	Станчев против Северна Македонија	09.04.2022 год.		
6.	43670/22	Станчев против Северна Македонија	02.09.2022 год,		